

Uyak Düzeni (Kafiye Örgüsü)

Uyak Düzeni (Kafiye Örgüsü)

Düz Uyak (Düz Kafiye)

Hem divan edebiyatında hem halk edebiyatında (dörtlüklerde) kullanılır. Dizelerin kendi arasında uyaklanmasıyla oluşan uyaktır. aa- bb -cc veya aaab- cccb-dddb şeklinde uyaklanır. Divan şiirinde çok sık kullanılmayan bir uyak biçimidir çünkü Klasik Türk edebiyatında şiirlerin çoğu beyitlerle yazılmaktadır.

Günler kısaldı. Kanlıca'nın ihtiyarları --- a
Bir bir hatırlamakta geçen sonbaharları --- a
Yalnız bu semti sevmek için ömrümüz kısa --- b
Yazlar yavaşça bitmese, günler kalsam --- b

Gökyüzünde tüten olsam --- a
Yeryüzünde biten olsam --- a
Al benekli keten olsam --- a
Yar boynuna sarsa beni --- b

Yâr kolunda burma olsam ---c
Yedikleri hurma olsam ---c
Alçım alçım sürme olsam ---c
Yâr kaşına sürse beni ---b

Çapraz Uyak (Çapraz Kafiye)

Çapraz kafiye Halk edebiyatında (dörtlüklerde) yaygındır. Bir dörtlüğün 1.- 3. / 2.- 4. dizelerinin kafiyelenmesiyle oluşan uyak biçimine çapraz uyak adı verilir. abab cdcd... şeklinde uyaklanır

Sana dün bir tepeden baktım aziz İstanbul! --- a
Görmedim, gezmediğim, sevmediğim hiçbir yer. --- b
Ömrüm oldukça, gönül tahtıma keyfince kurul! --- a
Sade bir semtini sevmek bile bir ömre değer. --- b

Sarmal Uyak (Sarma Kafiye)

Halk edebiyatında (dörtlüklerde) yaygındır. Bir dörtlüğün 1.- 4. / 2.- 3. dizelerinin kafiyelenmesiyle oluşan uyaktır. abba - cddc... şeklinde uyaklanır. Sarmal kafiye birinci ve dördüncü dizeler iki ve üçüncü dizeleri sardığı için bu uyak türüne "sarma uyak" adı verilmiştir.

Her şey yerli yerinde; havuz başında servi ---a
Bir dolap gıcırıyor uzaklarda durmadan ---b
Eşya aksetmiş gibi tılsımlı bir uykudan ---b
Sarmaşıklar ve böcek sesleri sarmış evi --- a

Örüşük Uyak (Örüşük Kafiye)

Batı edebiyatı nazım biçimi olan terzarimanın uyak örgüsüdür. Örüşük uyak, aba- bcb- ded-e şeklinde uyaklanır.

Bir dereden kopardım --- a
Bu incecik kamışı --- b
Ve bir bıçakla yardım --- a

Pek solgunsa da dışı --- b
Sesinde gizli berrak --- c
Pınarların akışı --- b